

แห่ผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์

ภูมิหลัง

ประเพณีการแห่ผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์ได้จัดขึ้นเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของงานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ ซึ่งมีมาตั้งแต่ครั้งสมัยรัชกาลที่ 4 จุดประสงค์ของการถวายผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์นั้นคงจะเนื่องจากความเชื่อของชาวพุทธที่ว่า การถวายสิ่งของเครื่องใช้แก่พระภิกษุสงฆ์จะได้บุญกุศลเป็นส่วนหนึ่งของการบูชาพระรัตนตรัยโดยเฉพาะการถวายผ้ากาสาหวัดสตรี ซึ่งเป็นเครื่องนุ่งห่มนั้นจะได้บุญกุศลมาก พุทธศาสนิกชนจึงนิยมถวายเป็นดั่งกล่าว รวมทั้งนำไปห่มพระธาตุเจดีย์ หรือเจดีย์ที่บรรจุอัฐิของพระภิกษุที่เคารพนับถือ หรืออัฐิบรรพบุรุษของตน โดยเชื่อว่าผ้าที่ถวายนั้น นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อพระสงฆ์ใช้นุ่งห่มแล้ว บรรพบุรุษผู้ล่วงลับยังมีโอกาสได้รับบุญกุศลนั้นด้วย การถวายผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์ในสมัยแรก ๆ คงยังไม่มีการจัดขบวนแห่และจัดผ้าห่มขนาดยาวมาก ๆ ขึ้นไปห่ม เป็นการนำผ้ากาสาหวัดสตรีขนาดที่พระสงฆ์ทั่วไปใช้ขึ้น ที่ต่างคนต่างนำมาตามศรัทธา ต่อมาก็จะเปลี่ยนไปเป็นการนำผ้าที่มีผู้ร่วมทำบุญมาต่อกันเป็นผืนยาวพอที่จะพันรอบองค์พระปฐมเจดีย์ตอนบนได้ แล้วนำขึ้นไปห่มทีเดียว ซึ่งจะต้องใช้ผ้ายาวประมาณ 80-100 เมตร ทางวัดจึงบอกบุญยังผู้มีจิตศรัทธาในรูปของการจัดขบวนแห่ โดยให้ผู้ร่วมขบวนแต่งกายสวยงาม เช่น ชุดไทย ชุดนางฟ้า เพื่อเรียกร้องความสนใจ และเป็นการรื่นเริงสนุกสนานของประชาชนด้วย

กิจกรรม

กำหนดการจัดงานแห่ผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์จะจัดขึ้นในวันเปิดงานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ โดยเชิญบุคคลสำคัญมาเป็นประธานในพิธี ก่อนทำพิธีเปิดงานทางวัดจะจัดขบวนแห่ผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์ ซึ่งมีผู้มีจิตศรัทธาร่วมกันบริจาคแล้วนำเงินไปซื้อผ้าสีเหลืองมาพับวางบนพานตั้งบนรถซึ่งตกแต่งให้สวยงาม ด้วยดอกไม้สดมีหญิงสาวแต่งกายชุดนางฟ้าเป็นผู้เชิญพานผ้าตามด้วยขบวนของหน่วยงานราชการ โรงเรียน และเอกชนตลอดจนประชาชนมาร่วมเดินเวียนรอบองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อให้ทุกคนได้อนุโมทนาาร่วมกัน ตั้งแต่ พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครปฐมได้เสนอความคิดริเริ่มให้นำผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์ที่พับไว้บนพานมาถือออกเป็นผืนยาวในขณะแห่รอบองค์พระปฐมเจดีย์รอบตลาด โดยให้ผู้ร่วมขบวนแห่ช่วยกันจับซึ่งไว้บนบ่าทั้งผืนเพื่อเน้นความสำคัญของขบวนแห่ว่ามีจุดเด่นอยู่ที่ผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์เนื่องจากกระยะหลัง ๆ ในขบวนแห่ก็มีกิจกรรมหลากหลาย เช่น ขบวนแห่ของสตรีแต่งกายชุดไทยสวยงามจากสถาบันต่าง ๆ การร่ายรำของชาวบ้านนำหน้าขบวนร่วมกับวงกลองยาวและบางครั้งบางหน่วยงานมีการจัดขบวนคนแต่งกายล้อเลียนเสียดสีสังคมหรือรณรงค์ในเรื่องต่างๆ ซึ่งดูผิดวัตถุประสงค์ของขบวนแห่ที่แท้จริง ขบวนแห่ผ้าห่มจะเดินเวียนรอบองค์พระปฐมเจดีย์ 1 รอบ แล้วนำมาพับไว้บริเวณด้านหน้าองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้เขียนคำอุทิศส่วนกุศลลงบนผืนผ้าด้วยปากกาหรือดินสอที่ทางวัดจัดเตรียมไว้ให้เป็นเวลาประมาณ 3 วัน จนถึงวันเพ็ญเดือนสิบสอง และวันสุดท้ายของการจัดงานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ อันเป็นวันสำคัญของงานจึงนำผ้าไปแห่เวียนรอบองค์พระปฐมเจดีย์ ด้านใน ตามแบบทักษิณาวัตรอีก 3 รอบแล้วจึงนำขึ้นไปห่มพันรอบองค์พระปฐมเจดีย์ที่บริเวณเสาหารส่วนคอของพระเจดีย์เป็นอันเสร็จพิธี

ปัจจุบันนี้การแห่ผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์ยังจัดให้มีขึ้นในวันสงกรานต์อีกด้วย โดยจัดให้มีกิจกรรมและขบวนแห่ เช่นเดียวกับที่งานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์และจัดในวันแรกของการเปิดงานวันสงกรานต์คือวันที่ 13 เมษายน ของทุกปี

ภาพ : พระราชสุธรรมเมธี ผุสฺสธมฺโม เป็นประธานนำผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์
(งานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ ปี 2549)

เรียบเรียงโดย อาจารย์วิศิษฎ์ แก้วเอี่ยม : ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอเมืองนครปฐม มหาวิทยาลัยคริสเตียน